

MOLLUSKEN IN UITWERPSELEN VAN SPREEUWEN

In de zomerdagen kan men dagelijks tegen schemering op het oostelijk deel van Terschelling een merkwaardig natuurverschijnsel zien. Enorme vluchten vogels vliegen dan als langgerekte linten in de richting van de eendenkooien achter de Dwarsdijk. Deze vluchten bestaan uit enkele duizenden jonge spreeuwen (Sturnus vulgaris), die een zogenaamde slaaptrek houden.

Verscheidene vogelsoorten, vooral echter spreeuwen, verkeren graag in elkaars gezelschap, niet alleen overdag tijdens het voedsel zoeken, maar ook 's nachts. Zij verblijven dan op een gezamenlijke rustplaats in boomgroepen of in het riet (Strijbos, p. 146).

Een dergelijke gezamenlijke rustplaats bevindt zich in de 3e eendenkooi achter de Dwarsdijk, de zogenaamde Horrekooi. De dikwijls ongelooflijk grote vluchten spreeuwen, die daar hun slaappleats komen opzoeken, staan echter in geen verhouding tot het aantal spreeuwen, dat werkelijk op Terschelling broedt. Tanis (1963, p. 61) vermeldt van Terschelling jaarlijks 320 broedgevallen, hetgeen te weinig is om zoveel nakomelingen te geven.

Waar komen deze enorme vluchten van vaak honderden of zelfs duizenden exemplaren vandaan? Eind mei, begin juni verzamelen jonge spreeuwen zich in troepjes. Zij schuimen dan het land af en houden onder insecten, slakken en ander klein gedierte een meedogenloze opruiming. Op deze wijze belanden vele duizenden spreeuwen van buiten onze grenzen, voornamelijk uit Duitsland, Polen en Noord-Europa, in ons land (Drijver, 1963, p. 25).

Waar zich een overvloed aan voedsel voordoet, hebben ze vaak de neiging zich wat langer op te houden. Zo een voedselrijk gebied is Terschelling. Begin juni kunnen we boven de Bosplaat troepen van enige honderden exemplaren waarnemen, die daar naar voedsel zoeken. Later in de zomer vertonen de spreeuwen zich ook in de polders, vooral op pas gemaaide weilanden, en in de duinen (Tanis, 1963, p. 140). Zij vinden op al deze plaatsen hun tafeltje gedekt. De Bosplaat verschaft hen rijkelijk voedsel: insecten, slakjes, kreeftjes en niet te vergeten zaden van allerlei soorten grassen. De weilanden zijn bronnen van dierlijk voedsel, terwijl de duinen een overvloed bieden aan plantaardig voedsel in de vorm van bessen zoals van kraaiheide (Empetrum nigrum) en duindoorn (Hippophae rhamnoides), die hier in enorme hoeveelheden voorkomen.

Men zal zich nu afvragen wat een verhaal over spreeuwen in een malacologisch blad doet. Zijn er geen ornithologische bladen meer? Wel, er zijn ornithologische tijdschriften genoeg. Gezien de titel boven dit artikel, zal dat hier toch op zijn plaats zijn.

Spreeuwen blijken een bijzondere voorliefde voor slakken te bezitten. Wild en Lawson (1937) vermeldden de spreeuw reeds als een grote verdelger van slakken. Zij noemen enkele soorten, waarvan werd waargenomen dat ze door spreeuwen werden gegeten: Limax spec., Oxychilus cellarius en Cernuella virgata.

Welke slakken nog meer door hen gegeten worden, kan men misschien opmaken uit de resten, die in uitwerpselen van deze vogels gevonden worden. Een gelegenheid dit eens te onderzoeken, bood mij een bezoek aan de hierboven genoemde Horrekooi. Op 1 augustus 1966 bezocht ik deze kooi om er enige monsters te nemen, ten einde uit te maken of enkele bepaalde landslakken, die ik reeds in andere eendenkooien gevonden had, hier ook leefden. Het bezoek aan deze kooi was allerm minst aangenaam. Daar deze kooi een rustplaats is voor duizenden spreeuwen, liggen onder de bomen enorme hoeveelheden faeces, die te zamen met de vele dode spreeuwen, die daar ook lagen, een walgelijke geur verspreidden. Daar ik in de uitscheidingsprodukten echter veel slakjes aantrof, zette ik toch maar door. Het resultaat was dat ik in deze excrementen de volgende soorten aantrof: Ovatella myosotis (vrij algemeen), Hydrobia ulvae (algemeen), Assiminea grayana (1 exemplaar) en Littorina saxatilis rudis (1 juveniel exemplaar). De eerste drie soorten zijn echte bewoners van de Bosplaat, met name van de gebieden waar Salicornia, Spartina, Limonium en Artemisia groeien. Littorina saxatilis rudis is een bewoner van de zeedijk aan de Wadkant van het eiland. Op beide plaatsen heb ik dikwijls rondzwervende troepen spreeuwen waargenomen. Uit het bovenstaande blijkt dat de spreeuw om te kunnen leven een gedwongen slakken-verzamelaar kan zijn. Welke soorten hij nog meer nuttigt, kan uit andere waarnemingen blijken. Als iemand in zijn buurt een rustplaats voor spreeuwen weet, kan hij er misschien eens een kijkje nemen. Je weet nooit of er tussen de spreeuwen concurrenten van ons zitten.

Het bovenstaande geldt echter niet alleen voor spreeuwen. In braakballen van kraaien heeft de heer G. Spaink op 24-4-1949 te Wildrijk (N.H.) vele exemplaren gevonden van Theodoxus fluviatilis (collectie A. Stiva).

H.K. Mienis.

Literatuur:

- Drijver, J.: Vogeltrek en Trekvogels. Serie: Vogellevens in Nederland no. 9, Amsterdam, 1963. 151 p.
- Strijbos, J.P.: De vogels van wei en plas. Serie: Vogellevens in Nederland no. 5, Amsterdam, z.j. 157 p.
- Tanis, J.J.C.: De Vogels van Terschelling. Rivon-mededeling nr. 143, Leeuwarden, 1963. 159 p., 7 tab.
- Wild, S.V. & Lawson, A.K.: Enemies of the land- and freshwater Mollusca of the British Isles. Journal of Conchology Vol. 20, no. 12, 1937. p.351-361.